

Nr 36.

Ankom till riksdagens kansli den 8 maj 1922 kl. $\frac{1}{2}$ 4 e. m.

Bevillningsutskottets betänkande, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa inrikes postavgifter ävensom i ämnet väckta motioner.

(1:sta avd.)

I en den 10 mars 1922 dagtecknad, till bevillningsutskottet hänvisad proposition, nr 143, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen besluta,

1:o) att de av riksdagen för tiden till 1922 års utgång beslutade postavgifterna skola äga fortsatt tillämpning till och med den 31 december 1923, dock att för tiden från och med den 1 oktober 1922 till och med den 31 december 1923 skall gälla,

att befodringsavgifterna för inrikes brev skola utgå med följande belopp:

om brevets vikt icke överstiger 20 gram	15 öre
» vikten överstiger 20 men icke 125 gram		30 »
» » » 125 » » 250 »		45 »
» » » 250 » » 500 »		60 »;

samt att lägsta avgiften för korsband, innehållande affärshandling, skall utgöra 15 öre;

varjämte skall iakttagas, att de förhöjda avgifterna för postabonnemang å tidning icke skola tillämpas beträffande sådana abonnemang för år 1924, som verkställas under år 1923;

2:o) att högsta medgivna vikten för korsband, innehållande varuprov, skall från och med den 1 oktober 1922 utgöra 500 gram.

Till utskottet hava jämväl hänvisats två i anledning av förevarande proposition väckta motioner, nämligen

Bihang till riksdagens protokoll 1922. 7 saml. 30 häft. (Nr 36.)

*Motionerna
II: 269 och
II: 274.*

dels motionen nr 269 i andra kammaren av herr *Nylander*, däri hemställdt,

»att riksdagen måtte besluta, att högsta medgivna vikten för korsband, innehållande trycksaker, skall från och med den 1 oktober 1922 utgöra 2 kilogram samt för försändelse, som innehåller enstaka exemplar av tryckt bokarbete, 3 kilogram»;

dels ock motionen nr 274 i andra kammaren, däri herr *Lorichs* yrkat, »att riksdagen, med avslag å Kungl. Maj:ts proposition nr 143 i vad den rör ändring av de nu gällande posttaxorna, måtte besluta, att nuvarande postbefordringsavgifter skola förbliva oförändrade till utgången av år 1923.»

Motion II:79. Till behandling i detta sammanhang har utskottet upptagit även en under motionstiden vid riksdagens början inom andra kammaren väckt, till utskottet överlämnad motion, nr 79, däri herr *Nylander* hemställt,

»att riksdagen ville fastställa postportot för lokalbrev till 10 öre.»

Utskottet.

Återblick.

Under kristiden hava de inrikes postavgifterna höjts fyra olika gånger, nämligen efter beslut av 1917, 1918, 1919 och 1920 års lagtima riksdagar. Alla dessa förhöjningar utom den första hava ansetts böra vidtagas till förebyggande av att förlust uppstode å poströrelsen.

För 1921 års riksdag framlades av Kungl. Maj:t förslag om ytterligare ökning av vissa postavgifter (propositionen nr 186). Då emellertid av generalpoststyrelsen sedermera verkställda utgiftsberäkningar gävo vid handen, att utan anlitan av nya portoförhöjningar skulle för år 1921 ernås enahanda resultat, som Kungl. Maj:t avsett att vinna genom de föreslagna höjningarna, och för år 1922 ett något bättre resultat än Kungl. Maj:t beräknat, fann riksdagen sig kunna lämna förslaget om förhöjningarna utan bifall.

Propositionen.

Den föreliggande propositionen avser i huvudsak, dels att nu gällande förhöjda postavgifter skola äga fortsatt giltighet till utgången av år 1923, med undantag av inrikes brevpportot och i samband därmed portot för korsband som innehåller affärshandling, för vilka viss nedläggning föreslås från och med den 1 oktober 1922, dels ock att maximitikten för korsband, som innehåller varuprov, skall från och med samma tidpunkt höjas.

Generalpoststyrelsen 15 november 1921.

I skrivelse den 15 november 1921 med förslag till beräkning av det inkomstöverskott av postverkets rörelse, som borde upptagas i riks-

staten för första halvåret 1923, framlade generalpoststyrelsen en beräkning rörande postverkets driftresultat för såväl år 1922 som år 1923. Därvid uppskattades det överskott, poströrelsen antoges komma att lämna under vart och ett av nämnda år under förutsättning att nu gällande postavgifter bibehölls oförändrade, till 8 miljoner kronor. Samtidigt förklarade sig generalpoststyrelsen icke för det dåvarande vara i tillfälle att för sin del taga ståndpunkt till spörsmålet, huruvida och i vad mån, med hänsyn till postverkets ekonomiska ställning, sänkning av de för tiden till och med 1922 års utgång fastställda provisoriska post-taxorna borde genomföras.

Sedermera avgav generalpoststyrelsen i skrivelse den 27 februari 1922 förslag i fråga om postavgifternas belopp.

I sistnämnda skrivelse framlade styrelsen till en början en reviderad beräkning av postverkets ekonomiska driftresultat för åren 1922 och 1923. Därvid upptog styrelsen för år 1922 postverkets inkomster till samma belopp, 70 miljoner kronor, som lagts till grund för nyssnämnda tidigare beräkning av driftresultatet för samma år. Beträffande utgifterna, som i den förra skrivelsen upptagits till 62 miljoner, erinrade nu styrelsen, att Kungl. Maj:t genom brev den 31 december 1921 angående fastställande av postverkets stat för driftkostnader år 1922 fastställt desamma till 60.7 miljoner kronor, eller till 1.3 miljoner lägre belopp än som av generalpoststyrelsen den 15 november 1921 upptagits — en minskning som vore uteslutande beroende på nedsättningen i anslaget till dyrtidstillägg; och ansåge generalpoststyrelsen, att det icke borde möta betänkligheter att beräkna nämnda skillnad, 1.3 miljoner, mellan det av generalpoststyrelsen beräknade och det av Kungl. Maj:t fastställda anslaget till dyrtidstillägg såsom rent inkomstöverskott av postverkets rörelse; utan någon nedgång i övrigt av utgifterna skulle därigenom överskottet för år 1922 belöpa sig till 9.3 miljoner kronor. Vidare förklarade sig styrelsen anse, att någon minskning även i andra anslag å driftkostnadsstaten än dyrtidstilläggsanslaget kunde ernås. Särskilt gällde detta anslaget till postbefordran å järnväg, varå styrelsen beräknade en utgiftsminskning av 1.5 miljon för år 1922; och beträffande övriga driftkostnadsstatens anslag syntes det, såvitt generalpoststyrelsen av dåmera inträdda förändrade förhållanden kunde bedöma, icke vara uteslutet, att besparingar till ett sammanlagt belopp av 0.7 miljoner kronor kunde åstadkommas.

Under angivna förutsättningar beräknade generalpoststyrelsen det ekonomiska resultatet av poströrelsen under år 1922 sålunda:

Generalpoststyrelsen 27 februari 1922.

inkomster	70.0	miljoner kronor
driftkostnader	58.5	» »
	<hr/>	
	överskott	11.5 miljoner kronor.

Vad angår år 1923 upptog generalpoststyrelsen i den tidigare beräkningen såväl inkomster som utgifter till samma belopp som för år 1922 eller till 70 respektive 62 miljoner kronor. Härom anförde generalpoststyrelsen i skrivelsen av februari 1922 till en början, att några särskilda förhållanden icke inträffat, som gäve anledning till ändring av nämnda beräkning i vad den avsåge inkomsterna. I fråga om driftkostnaderna förklarade sig styrelsen sakna anledning antaga, att dessa skulle komma att överstiga de för år 1922 dåmera upptagna, eller 58.5 miljoner kronor. Fastmera syntes det icke vara uteslutet, att ytterligare besparingar kunde göras å vissa utgifter, särskilt å utgifterna för dyrtidstillägg och för postbefordran å järnväg. Då man emellertid, å andra sidan, måste taga i betraktande, att inkomsterna kunde komma att, genom en ytterligare försämring av det ekonomiska läget utöver den för år 1922 beräknade, avsevärt understiga det upptagna beloppet, 70 miljoner kronor, ansåge generalpoststyrelsen försiktigheten bjuda att helt bortse från de sistnämnda eventuella ytterligare besparingarna och endast betrakta desamma såsom en nödvändig marginal mot oförutsedda inkomstminskningar. Generalpoststyrelsen beräknade fördenskull postverkets driftöverskott för år 1923 på samma sätt som för år 1922 eller till 11.5 miljoner kronor.

Vidare anförde generalpoststyrelsen i den senare skrivelsen:

Vid verkställande av sina sålunda gjorda beräkningar angående postverkets driftresultat för åren 1922 och 1923 hade styrelsen räknat med, att de förhöjningar av vissa inrikes postavgifter, som enligt beslut av 1921 års riksdag skulle tillämpas intill utgången av år 1922, skulle komma att oförändrade gälla icke blott under hela sistnämnda år utan även under hela år 1923.

Beträffande frågan, huru postavgifterna lämpligen borde avvägas, yttrade sig generalpoststyrelsen sålunda:

»Vidkommande själva principfrågan, huru postavgifterna lämpligen böra avvägas, tillåter sig generalpoststyrelsen erinra om, att styrelsen i sin underdåniga skrivelse den 20 februari 1917, i fråga om förhöjning av postavgifterna, uttalade såsom sin mening, att, där staten övertagit handhavandet av de allmänna samfärdsmedlen, det även borde vara statens skyldighet att för allmänheten i all möjlig mån underlätta användandet av dessa inrättningar, och att i enlighet härmed de

avgifter, som skulle av allmänheten erläggas för begagnande av de av staten underhållna kommunikationsmedlen, borde så avvägas, att staten på sin ifrågavarande verksamhet icke erhöle större vinst än som kunde anses skälig. Samma åsikt uttalade generalpoststyrelsen även i skrivelse den 9 mars 1920, i det generalpoststyrelsen framhöll såsom sin mening, att vid postavgifternas höjande särskild hänsyn icke borde tagas till statsverkets allmänna behov av intäkter, utan att förhöjningarna allenast borde anpassas efter vad som kunde anses skäligt ur postverkets synpunkt, det vill säga så, att, jämte det verkets driftkostnader betäcktes, även lämplig vinstmarginal erhöles. För skälig förräntning av det i postverket nedlagda kapitalet erfordras endast, att rörelsen lämnar ett överskott av omkring 1 miljon kronor.»

I överensstämmelse med den sålunda uttalade åsikten och med hänsyn till de betydande överskott å poströrelsen, som syntes vara att förvänta för åren 1922 och 1923, hade styrelsen ansett sig böra taga i övervägande, i vilken mån postavgifterna lämpligen kunde sänkas. Styrelsen omnämnde i detta sammanhang, att man i de flesta främmande länder icke ansett sig under nuvarande förhållanden kunna fastställa så höga postavgifter, som skulle erfordras för poströrelsens bärighet, utan att postverken ginge med avsevärd förlust.

Efter att hava belyst omfattningen av de taxeförhöjningar, som vidtagits vid svenska postverket under kristiden, övergick styrelsen till att yttra sig angående de olika postavgifterna. De förslag, styrelsen i samband därmed framställde, inneburo icke andra ändringar av nu utgående postavgifter än att inrikes brevportot — och, såsom följd därav, internationella brev- och brevkortsportot — samt lägsta avgiften för korsband, innehållande affärshandling, skulle nedsättas.

Chefen för kommunikationsdepartementet, som anslutit sig till vad generalpoststyrelsen i fråga om postavgifterna sålunda föreslagit, har, efter att i huvudsak hava återgivit innehållet i styrelsens senare skrivelse, för egen del anfört till en början bland annat följande.

*Departements-
chefen.*

Enligt postverkets dåmera föreliggande bokslut för år 1921 utgjorde sagda års överskott å poströrelsen i runt tal 10.4 miljoner kronor, vilket belopp även vore inlevererat till statskassan. En under år 1920 uppkommen driftförlust å i runt tal 4.77 miljoner kronor vore således nu mer än kompenserad. Att så stort överskott erhöles, berodde dels därpå, att nedgången i posttrafiken blivit mindre än som beräknats, dels ock på att postverkets driftkostnader avsevärt minskats genom verkställda personalindragningar, nedgången i utgifterna för dyrtidstillägg, inskränkningar i postbefordringslägenheter å såväl järnvägs- som landsvägslinjer samt inträffat prisfall å åtskilliga förnödenheter m. m.

Generalpoststyrelsens senast verkställda beräkningar i fråga om verkets inkomster och utgifter ansåge sig departementschefen kunna i huvudsak godtaga. Emellertid ville departementschefen framhålla, att han ej vore beredd att nu taga ståndpunkt till frågan, i vad mån nedsättning borde äga rum i de för posttransporter å järnvägarna utgående tilläggsersättningarna, helst spørgsmålet om bestämmandet av den gottgörelse, som borde utgå i förevarande hänseende, vore föremål för utredning inom 1920 års postkommitté.

Med hänsyn till de sålunda gjorda beräkningarna om postverkets överskott för åren 1922 och 1923 vid nuvarande taxenivå syntes en nedsättning kunna vidtagas uti för närvarande utgående postavgifter. Utan att fatta definitiv ståndpunkt till spørgsmålet, huruvida postverkets taxor borde vid varje tillfälle vara i stort sett så avvägda, att poströrelsen allenast lämnade ett överskott, som utgjorde skälig ränta å det i postverket nedlagda kapitalet, ansåge departementschefen dock, att angelägenheten av att statsmakterna under nu rådande svåra depressionstid inriktade sina strävanden på att i all möjlig mån bidra till levnadskostnadernas nedbringande och den allmänna prisnivåns sänkande, borde föranleda till en taxenedsättning av den omfattning, som kunde befinnas möjlig utan att äventyra postverkets förmåga att förränta åtminstone det av lånemedel utgående, i postverket nedlagda kapitalet. Departementschefen ville i detta sammanhang även erinra om, att det vid behandlingen av postverkets portofrågor under kristiden i stort sett rätt enighet om att, därest förhållandena varit normala, någon taxeförhöjning icke bort ifrågakomma. I följd därav hade även dessa taxor — på något undantag när, som i detta sammanhang saknade betydelse — blott givits tillfällig karaktär.

I fråga om brevportot har departementschefen anført:

»Generalpoststyrelsen har uttalat såsom sin mening, att, om nedsättning av postavgifterna skall ske, denna i första hand bör gälla brevportot. Av en hos styrelsen verkställd utredning har det visat sig, att inkomsterna av brevrörelsen rätt avsevärt överstiga postverkets kostnader för denna rörelsegren, varemot inkomsterna av postanvisnings-, postförskotts-, paket- och tidningsrörelserna icke täcka kostnaderna. Antalet inrikes brev uppgår till närmare 200 miljoner, och brevportot är den postavgift, som mer än någon annan berör alla lager av befolkningen. För affärsvärlden är brevportot ofta en icke oviktig utgiftspost. Också hava framställningar om ett lägre brevporto inkommit till Kungl. Maj:t från Sveriges Skeppsklarerare- och Skeppsmäklareförening ävensom från Svenska pappershandlareföreningen och Föreningen representanter för handel och industri. Under det att den förstnämnda av dessa framställningar avser sänkning av post-, telegraf- och telefon-taxorna i allmänhet, avse de två andra framställningarna återinförande av *lokalportot*. Den förutvarande bestämmelsen om ett särskilt, lägre porto för lokalförsändelser

upphävdes från och med den 1 juli 1920 jämlikt beslut av samma års riksdag, och 1921 års riksdag, som i följd av motion i ämnet hade att ånyo behandla frågan, vidtog icke någon ändring i nu förevarande hänseende. Borttagandet av det särskilda lokalportot utgjorde ett led i de allmänna taxeförhöjningar, som med anledning av postverkets starkt stegrade omkostnader vidtogos under kristiden, men generalpoststyrelsen har även uttalat den åsikten, att det vore principiellt riktigt samt dessutom ur flera synpunkter lämpligast, att ett enhetligt porto gällde för alla inrikes brev. Åtskilliga uttalanden i riksdagen hava även gått i samma riktning, och givetvis innebär det enhetliga portot vissa praktiska fördelar. Emellertid synes särskilt inom affärsvärlden råda en stark stämning för återinförandet av lokalportot. Under närmaste tiden, innan detta porto avskaffades, utgjorde detsamma för brev 10 öre, under det att riksportot var 15 öre. Lokalportot var således $\frac{2}{3}$ av riksportot. Med bibehållande av ungefärligen denna proportion mellan riks- och lokalportot borde därför, om riksportot bibehölles vid 20 öre, lokalportot sättas till 15 öre.

Den fördel, som genom införandet av ett till sistnämnda belopp bestämt lokalporto skulle beredas avsändare av lokalförsändelser, vinnes även om, på sätt generalpoststyrelsen ifrågasatt, portot för *riksbrev* sänkes till 15 öre. En sådan portonedsättning bleve dels för affärsvärlden till större nytta än återinförandet av ett särskilt lokalporto, dels ock till fördel för hela den stora allmänheten, och med hänsyn till nu rådande depression på det ekonomiska området synes det mig önskvärt, i anslutning till vad jag förut uttalat, att statsverket bereder affärsvärlden och allmänheten i övrigt all den lättnad, som genom taxenedsättning kan åstadkommas. På grund av den stora inkomstminskning för postverket, som en nedsättning till 15 öre av portot för riksbrief skulle innebära, torde införandet av ett särskilt lägre lokalporto, som väl i sådant fall borde bestämmas till 10 öre eller 50 procent av nu utgående porto, icke för närvarande med hänsyn till postverkets ekonomi, kunna ifrågasättas. Jag tillstyrker fördenskull generalpoststyrelsens förslag, att — utan införande av något särskilt lokalporto — befodringsavgifterna för inrikes brev med bibehållande av nuvarande viktgrupper bestämmas till respektive 15, 30, 45 och 60 öre.

Vad beträffar de avgiftsbelopp, som här i Sverige upptagas för *brevförsändelser till utlandet*, har riksdagen enligt skrivelse den 10 april 1920 (nr 121) be-myndigat Kungl. Maj:t att intill utgången av år 1924 bestämma dessa avgifter. I anslutning till sitt förslag om nedsättning av inrikes brevportot har generalpoststyrelsen uttalat såsom sin mening, att jämväl avgifterna för brev och brevkort till utlandet böra sänkas från nuvarande 40 respektive 25 öre till 30 respektive 20 öre. En sådan åtgärd synes mig välbetänkt.»

I fråga om avgiften för korsband, som innehåller affärshandling, har departementschefen påpekat, att densamma för lägsta viktsatsen alltid varit densamma som avgiften för ett brev av en viktsats och i överensstämmelse härmed för närvarande vore bestämd till 20 öre, samt anført, att, om brevportot sattes till 15 öre, även nämnda korsbandsporto borde bestämmas till 15 öre.

Vidare har departementschefen anført:

»Beträffande inrikes korsband, innehållande varuprov, är genom kungörelse den 30 maj 1919 bestämt, bland annat, att högsta medgivna vikten skall utgöra 350 gram. I skrivelse till Kungl. Maj:t den 6 december 1921, i fråga om tillämpning av vissa utav världspostkongressen i Madrid meddelade bestämmelser m. m., har generalpoststyrelsen, under meddelande att högsta medgivna vikten för varuprov i den allmänt internationella postutväxlingen höjts från 350 till 500 gram, föreslagit motsvarande höjning i den inrikes utväxlingen. Då det givetvis är önskvärt, att för varuprov, som försändas inom Sverige, är medgiven lika hög maximitikt som för dylika försändelser, vilka från utlandet kunna sändas till Sverige, anser jag mig böra biträda generalpoststyrelsens ifrågavarande förslag.»

Den inkomstminskning, som skulle bli en följd av de sålunda föreslagna taxesänkningarna, hade generalpoststyrelsen beräknat till omkring 10,500,000 kronor per år, med fördelning på följande sätt:

inrikes brev	9,330,000 kronor
korsband, innehållande affärshandlingar ...	70,000 »
internationella brev	1,000,000 »
» brevkort	100,000 »

Summa 10,500,000 kronor.»

Departementschefen har i anslutning härtill anfört följande:

»Generalpoststyrelsen har föreslagit, att de lägre postavgifterna, vilka beräknats medföra en inkomstminskning för helt år av 10.5 miljoner kronor, skulle tillämpas från och med den 1 juli 1922, samt därvid uppskattat driftöverskottet för innevarande år till 6.25 miljoner. I betraktande av den välbehövliga lättnad, som en portosänkning skulle innebära för landets svårt betryckta näringsliv, vore det önskvärt, att nedsättningen i posttaxorna kunde träda i kraft så snart som möjligt. Emellertid nödgas jag föreslå, att de nya portona skola träda i tillämpning först den 1 oktober 1922. I riksstaten för första halvåret 1923 är nämligen såsom inkomst av poströrelsen upptaget ett belopp av 8 miljoner kronor. Med hänsyn till svårigheten att erhålla de nödvändiga statsinkomsterna under sagda halvår synes det nödvändigt, att nämnda överskott kommer statsverket till godo. Detta kan emellertid ej påräknas, om ej tiden för ikraftträdandet av de lägre avgifterna något framflyttas.

Efter budgetårets omläggning kunde ifrågasättas, att postavgifterna nu skulle bestämmas endast för tiden till den 1 juli 1923. Då emellertid vissa avgifter, såsom för postbefordran av tidningar och dylikt, böra bestämmas för helt år, torde beslutet i ämnet kunna givas giltighet till utgången av år 1923. Den ifrågasatta ändringen beträffande högsta medgivna vikten för korsband, innehållande varuprov, bör dock, i likhet med övriga bestämmelser av detta slag, lända till efter rättelse tills vidare.

Generalpoststyrelsen har beräknat, att efter genomförande av portosänkningen postverkets överskott för år 1923 endast skulle uppgå till 1,000,000 kronor. I likhet med generalpoststyrelsen anser jag sannolikheten tala för, att överskottet för nu ifrågavarande år snarare skall bli större än mindre än vad som sålunda angivits. Jag vill emellertid framhålla, att, även om överskottet skulle stanna vid

1,000,000 kronor, icke endast räntorna för postverkets andel i statsskulden bliva till fullo täckta utan dessutom ett om än jämförelsevis obetydligt överskott uppstår. Det vid 1921 års utgång i postverket bundna kapitalet uppgår, i runt tal, till 24 miljoner kronor. Ej långt ifrån hälften av detta belopp utgöres av medel, som före budgetreformens genomförande år 1912 tagits av postverkets driftöverskott.»

Till stöd för det i motionen nr 79 i andra kammaren gjorda yrkandet om återinförande av ett lokalt brevporto å 10 öre för lägsta viktsatsen har herr Nylander till en början erinrat om en av samme motionär vid 1921 års riksdag i enahanda syfte väckt motion samt om de skäl, som då framförts för förslaget. Motionären hade bland annat anfört, att det funnes anledning antaga, att lokalportots borttagande minskat frekvensen vid postverket, då särskilt större firmor och institutioner funne det mera förmånligt att använda egna bud vid försändelsers distribuering. I den nu föreliggande motionen har vidare anförts, bland annat, följande:

*Motionen
II : 79.*

»Med avseende å den minskade frekvensen ifråga om postverkets anlitage för lokala försändelser förtjänar det att uppmärksammas, att under det gångna året ett alltjämt ökat antal affärsföretag och institutioner övergått till att distribuera sina försändelser med egna bud i stället för att anlita postverket. Detta system har vunnit utbredning icke allenast i Stockholm utan även i övriga av landets större städer. Åtminstone ifråga om företag av en viss storleksordning synes det även uppenbart, att härigenom betydande besparingar kunna göras.

Jag har mig också bekant flera fall, i vilka vederbörande företag beräknat att de genom att använda sig av nu ifrågavarande förfaringssätt vid distribution av lokalpost inbesparat netto 250 å 300 kronor per månad.

Med hänsyn till vad nu anförts om sättet för befordran av lokalförsändelser torde lokalportots likställande med riksportot för postverket föranleda en minskning i trafiken, vilken för detsamma måste bliva så mycket mera kännbar som ett statsinstitution med sina tyngre former ej kan i samma utsträckning som ett enskilt företag anpassa sin personal och sina allmänna omkostnader efter en nedgång i frekvensen. Det torde därför vara tämligen säkert, att en sänkning av lokalportot skulle för postverkets del i viss mån kompenseras därigenom, att detsamma ånyo bleve i motsvarande mån anlitat för befordran av lokalförsändelser.

I nuvarande tider, då prisbildningen visar en utpräglad sjunkande tendens, borde det vara statsmakterna angeläget att i sin mån bidra härtill genom att, där sådant utan olägenhet låter sig göra, sörja för en reduktion av kommunikationsverkens taxor, detta så mycket mera som härigenom en lättnad skulle beredas vårt för närvarande hårt beträngda näringsliv. Genom den på andra områden gradvis nedåtgående prisrörelsen undergår ju penningvärdet en småningom skeende förbättring, vilket förhållande givetvis kommer att i realiteten på nämnda taxor efterhand utöva samma inverkan som om desamma undergått en fortsatt förhöjning. Därest icke ändring sker, nå härigenom dessa taxor slutligen upp till en gräns, vilken icke utan våda kan överskridas.»

Motionen
II: 269.

I motiveringen till det i motionen nr 269 i andra kammaren av herr Nylander framställda förslaget om höjning av högsta medgivna vikten för korsband, innehållande affärsbanding, har erinrats, att Kungl. Maj:t i den föreliggande propositionen föreslår en höjning av maximivikten för korsband, som innehåller varuprov, från 350 till 500 gram. Efter att därefter hava återgivit de skäl, chefen för kommunikationsdepartementet på sätt ovan är nämnt för sistnämnda förslag förebragt, har motionären vidare anfört, bland annat, följande:

»Enligt det internationella världspostavtalet uppgår högsta vikten för korsband i allmänhet som befordras i internationell trafik, till 2 kilogram och vid den av departementschefen omnämnda världspostkongressen i Madrid beslöts ytterligare, att försändelse, som innehåller enstaka exemplar av tryckt bokarbete, får väga ända upp till 3 kilogram och ändå behandlas som korsband. För korsband, som försändas inom Sveriges gränser, är däremot högsta vikten begränsad till 500 gram, och häri föreslås i den kungl. propositionen ingen ändring.

Det kan dock icke vara tvivel underkastat, att denna maximivikt för korsband ur många synpunkter måste betraktas såsom alltför låg. Beträffande vissa slag av försändelser, som kunna behandlas som korsband, som avsändaren visserligen anlita den utvägen, att han delar upp försändelsen på två eller flera för att icke överskrida maximivikten för korsband. Men då det, såsom ofta är fallet inom vårt affärsliv, gäller att till olika håll distribuera ett mycket stort antal försändelser, leder detta delningsförfarande till ökad arbetskostnad och tidsförlust för avsändaren och till avsevärt ökat besvär och följaktligen ökad kostnad för postverket, som därigenom nödgas behandla och befordra ett större antal försändelser.

Härtill kommer, att delningsförfarandet icke kan tillämpas beträffande sådana försändelser som böcker, kataloger och dylikt, vilka artiklar som bekant utgöra en mycket väsentlig del av korsbandstrafiken. Inom det nutida affärslivet förekommer ofta, att affärsfirmor utarbeta detaljerade, illustrerade kataloger över de artiklar, de föra i marknaden, och det kan i många fall icke undvikas, att dessa kataloger, om de skola fylla sitt syfte, måste erhålla en vikt, som överstiger de ödesdigra 500 grammen. Om firman vill utsända dessa kataloger genom postverket, har den därför ingen annan utväg än att låta dem behandlas som postpaket, eller ock att uppdelas katalogen i två volymer, om så låter sig göra.

Däremot kunna firmor exempelvis i Tyskland och Frankrike obehindrat sända sina kataloger till Sverige såsom korsband, då i den internationella utväxlingen maximivikten för korsband är 2 kilogram och för enstaka tryckt bok 3 kilogram.»

»För postverkets ekonomi torde en höjning av viktgränsen för korsband icke spela någon väsentligare roll, då resultatet av höjningen endast torde bli en ökning av korsbandstrafiken och större utbyte av densamma på grund av, att den högre tillåtna vikten medför i motsvarande grad ökad portoinkomst, utan att pakettrafiken i motsvarande mån minskas. Ty det är givet, att affärsmännen, i synnerhet under nu rådande depressionstid, i det längsta undvika att sända ut artiklar av ifrågavarande slag såsom postpaket och i stället söka distribuera dem på andra sätt, utan anlita av postverket.»

»Då Kungl. Maj:t i sin proposition, i enlighet med generalpoststyrelsens hemställan, i fråga om korsband med varuprov föreslagit bestämmelser i överensstämmelse med det internationella världspostavtalet, förefaller det naturligt, att samma tillvägagångssätt följes även beträffande övriga korsband. Huvudsaken är emellertid, att det åtminstone åstadkommes en mjukare övergång mellan det högsta korsbandsportot, 25 öre, och det lägsta paketportot, 80 öre, i inrikes trafik. Skulle oöverstigliga hinder för närvarande ställa sig i vägen för att höja maximivikten för inrikes korsband till samma gräns, som gäller i den internationella utväxlingen, 2 resp. 3 kilogram, kunde man därför eventuellt tänka sig en höjning av inrikes korsbandsvikten från nuvarande 500 gram till exempelvis 1 kilogram. Härigenom skulle åtminstone en väsentlig del av de olägenheter, som här ovan berörts, bli undanröjda.»

I fråga om motiveringen för det i ovannämnda motion II: 274 gjorda yrkandet får utskottet hänvisa till motionen.

*Motionen
II: 274.*

Då bevillningsutskottet vid ovan angivna riksdagar åren 1917—1921 haft att yttra sig om ifrågasatt höjning av postavgifter, har utskottet städse intagit den principiella ståndpunkten, att en höjning borde vidtagas endast för såvitt och i den mån en sådan vore oundgängligen nödvändig för att förebygga förlust och sätta postverket i stånd att lämna ett skäligt driftresultat.

*Utskottets
yttrande.
I princip.*

Av de utav generalpoststyrelsen senast verkställda beräkningarna beträffande postverkets driftresultat under åren 1922 och 1923 framgår att postverkets rörelse, därest nu gällande postavgifter oförändrade bibehållas, måste antagas komma att lämna ett avsevärt överskott, av styrelsen uppskattat för vardera året till 11.5 miljoner kronor. Därmed synes möjlighet vara given att vidtaga någon nedsättning av de tillfälligt förhöjda postavgifterna. För en sådan nedsättning, vilken redan efter den nyss angivna principiella måttstock, som varit bestämmande för höjningarna, måste anses naturlig, tala för närvarande särskilt starka skäl. Under den rådande depressionen är nämligen en nedsättning i postavgifterna ägnad att i sin mån bidra till den allmänna prisnivåns sänkande och därmed till levnadskostnadernas nedbringande.

Brevportot är den bland de ökade postavgifterna, vars höjning berört de vidaste kretsarna bland befolkningen och därför varit mest kännsbar, liksom den också lämnat det största bidraget till inkomstökningen. Därför har också en nedsättning av brevportot en allmänare betydelse än någon annan postportominskning. Även för näringslivet i stort sett torde brevportot vara den postavgift, som har den största betydelsen. En viss lättnad torde därför beredas näringslivet genom en

Brevportot.

nedsättning av brevportot. Av sålunda angivna skäl har utskottet i likhet med föredragande departementschefen ansett, att en nedsättning av postavgifterna i första hand bör gälla brevportot.

Riksbrevportot.

De portosatser, till vilka Kungl. Maj:t ansett de nu gällande avgifterna för brev böra sänkas, har utskottet funnit, i vad de avse riksbrev, väl avvägda, liksom utskottet funnit välbetänkt att låta nedsättningen träda i kraft först den 1 oktober 1922.

Lokalbrevportot.

I fråga om avgifterna för lokalbrev har, på sätt ovan är nämnt, herr Nylander i motionen nr 79 i andra kammaren föreslagit, att det år 1920 borttagna särskilda lokalportot måtte återinföras och bestämmas till 10 öre för lägsta viktsatsen. Vad motionären, på sätt ovan återgivits, till stöd för detta förslag anført om den allt allmänna utbredningen av lokala försändelsers befordran utan postverkets anlåtande har inom utskottet bestyrkts. Enligt utskottets mening talar sannolikheten för, att, därest portot för lokalbrev icke med det snaraste betydligt nedsättes, den lokala brevbefordran alltmera undandrages postverket. En sådan utveckling bör, på grund av postverkets ekonomiska intresse av lokalposttrafikens vidmakthållande, om möjligt undvikas. Därjämte har utskottet velat framhålla, att borttagandet av det lokala brevportot utgjorde ett led i kristidens förhöjningar i posttaxorna, samt att, i den mån förhållandena medgiva nedsättning av portot för lokalbrev under vad i fråga om riksportot ifrågasatts, en sådan nedsättning är påkallad även ur synpunkten av de intressen, som med avseende å brevportot i allmänhet ovan omnämnts.

Utskottet har på nu angivna skäl ansett sig böra tillse, huruvida postverkets ekonomi för närvarande tillåter, att ett lokalporto återinföres. Enligt av generalpoststyrelsen meddelade siffror skulle en nedsättning av portot för lokalbrev från av Kungl. Maj:t föreslagna 15 öre till 10 öre för lägsta viktsatsen föranleda en inkomstminskning av 885,000 kronor. Denna beräkning är grundad på det nuvarande antalet lokalbrev; och generalpoststyrelsen har påpekat, att, enär en nedsättning av portot kunde beräknas föranleda ökning av antalet försändelser, inkomstminskningen kunde antagas stanna vid något lägre belopp än det angivna. Vid frågans bedömande har utskottet ansett även den omständigheten böra beaktas, att statsutskottet i utlåtande nr 49 i anledning av Kungl. Maj:ts proposition (nr 84), angående dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst, vid beräklandet av kostnaderna för dyrtidstilläggen räknat såväl för den återstående delen av år 1922 som för första halv-

året 1923 med lägre medelindex än de i sistnämnda proposition antagna. Enligt vad bevillningsutskottet inhämtat, kunna de besparingar, som under de av statsutskottet sålunda antagna förutsättningarna skulle vara att räkna med för postverkets vidkommande, beräknas, för den händelse nu gällande grunder för dyrtidstilläggen lämnas orubbade, till 880,000 kronor för år 1922 och 540,000 kronor för första halvåret 1923 samt, därest nämnda grunder ändras i enlighet med vad statsutskottet föreslagit, till 1,430,000 kronor för 1922 och 1,130,000 kronor för nämnda halvår.

Med hänsyn till vad sålunda meddelats har utskottet, som ansett sig kunna utgå ifrån att en väsentlig nedsättning av portot för lokalbrev kommer att föranleda en avsevärd ökning i den lokala brevtrafiken, funnit sig kunna förorda återinförande av lokalt brevporto och ansett detsamma böra bestämmas, såsom herr Nylander föreslagit, till 10 öre för lägsta viktsatsen.

Beträffande förslaget om nedsättning av lägsta avgiften för korsband, innehållande affärshandlingar, har utskottet icke haft annat att erinra än att — för att lägsta avgiften för lokalt korsband, innehållande affärshandlingar, icke måtte bli högre än avgiften för ett lokalbrev av en viktsats — minimiavgiften för lokalt korsband av nu ifrågavarande slag synes böra sättas till tio öre.

Korsband,
innehållande
affärshand-
lingar.

I fråga om vad med lokalbefordran skall förstås har 1917 års riksdag, i enlighet med förslag av Kungl. Maj:t (prop. nr 180), beslutat, »att de särskilda avgifter, som stadgats eller kunna komma att stadgas för lokalbefordran av vissa slags postförsändelser, skola gälla beträffande försändelse, som inlämnas å fast postanstalt eller som dit inkommer utan att hava vare sig behandlats av lantbrevbärare eller genom postverkets försorg befordrats å järnvägs-, ångbåts- eller landsvägslinje och vilken från nämnda postanstalt eller annan fast postanstalt å samma ort tillställes adressaten direkt eller genom lokalbrevbärare, ävensom beträffande försändelse, som postbehandlas allenast inom särskilt lokalporto-område, som Kungl. Maj:t må kunna för viss ort fastställa».

Innebörden
av "lokal-
befordran".

Vad riksdagen sålunda jämte åtskilliga andra bestämmelser rörande den inrikes postutväxlingen fastställt har genom kungl. brev till generalpoststyrelsen den 29 juni 1917 meddelats styrelsen till efterrättelse. Därest riksdagen nu fattar beslut om återinförande av lokalt porto, kommer nyssnämnda bestämmelse om innebörden av beteckningen lokalbefordran att lända till efterrättelse.

Inom utskottet har anmärkts, att för landsbygden nämnda bestämmelses tillämpning visat sig förenad med vissa olägenheter. Särskilt har framhållits såsom oskäligt, att brev, som inlämnades å en postanstalt på landet och tillställdes adressaten genom lantbrevbärare, icke kunde behandlas såsom lokalpost, även om den sträcka, som befordran med brevbarare omfattade, vore mycket kort. Vidare har inom utskottet påpekats, att vid postbefordran mellan städer och till desamma hörande förstäder bestämmelserna om lokalpost icke tillämpats i vissa fall. Utskottet har ansett vad sålunda anförts vara värt beaktande och har därför velat iästa uppmärksamheten på oförmälda förhållanden och uttala önskan, att Kungl. Maj:t ville taga under öfvervägande frågan, huruvida och på vad sätt berörda intressen må kunna bättre än nu tillgodoses, samt att Kungl. Maj:t måtte, därest förhållandena finnas därtill föranleda, för riksdagen framlägga förslag till ändring av ovan återgivna bestämmelse.

Fortsatt
giltighet av
öfriga porto-
höjningar.

Kungl. Maj:ts förslag, i vad det avser fortsatt giltighet i öfrigt av de år 1921 beslutade portohöjningarna, har utskottet funnit väl motiverat genom de beräkningar, generalpoststyrelsen verkställt.

Motionen
II: 274.

Genom vad utskottet ovan anført har utskottet angivit sin ställning till herr Lorichs ovannämnda motion nr 274 i andra kammaren.

Korsband,
innehållande
varuprov.

Kungl. Maj:ts förslag om höjning av maximivikten för inrikes korsband, innehållande varuprov, har utskottet, på de av departementschefen anförda skälen, biträtt.

Korsband,
innehållande
trycksaker
eller affärs-
handlingar.

Beträffande det av herr Nylander i motionen nr 269 i andra kammaren framförda förslaget om höjning av maximivikten för inrikes korsband, innehållande trycksaker, har till utskottet överlämnats en inom generalpoststyrelsen upprättad promemoria, vilken åtföljer detta betänkande såsom bilaga.

Utskottet, som funnit de av motionären framhållna synpunkterna beaktansvärda, har ansett, att desamma behörigen tillgodoses genom en höjning av maximivikten till 1 kilogram, utöver vilken vikt generalpoststyrelsen ansett en höjning icke böra ifrågakomma. Vidtages sådan höjning, synes även maximivikten för korsband, innehållande affärshandlingar, böra höjas till 1 kilogram.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen måtte,

A) med avslag å motionen II: 274 av herr Lorichs samt med förklarande, att Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 143 icke kunnat oförändrad godkännas, och med bifall till motionen II: 79 av herr Nylander, besluta,

1) att de av riksdagen för tiden till 1922 års utgång beslutade postavgifterna skola äga fortsatt tillämpning till och med den 31 december 1923, dock att för tiden från och med den 1 oktober 1922 till och med den 31 december 1923 skall gälla,

att befodringsavgifterna för inrikes brev skola utgå med följande belopp:

för annat brev än lokalbrev:

om brevets vikt icke överstiger 20 gram.....	15 öre
» vikten överstiger 20 men icke 125 gram	30 »
» » » 125 » » 250 »	45 »
» » » 250 » » 500 »	60 » ;

för lokalbrev:

om brevets vikt icke överstiger 20 gram.....	10 öre
» vikten överstiger 20 men icke 125 gram	20 »
» » » 125 » » 250 »	30 »
» » » 250 » » 500 »	40 » ;

och att lägsta avgiften för korsband, innehållande affärshandlingar, skall utgöra för annan försändelse än lokalförsändelse 15 öre och för lokalförsändelse 10 öre;

varjämte skall iakttagas, att de förhöjda avgifterna för postabonnemang å tidning icke skola tillämpas beträffande sådana abonnemang för år 1924, som verkställas under år 1923;

2) att högsta medgivna vikten för korsband, innehållande varuprov, skall från och med den 1 oktober 1922 utgöra 500 gram; samt

B) i anledning av motionen II: 269 av herr Nylander besluta,

att högsta medgivna vikten för korsband, innehållande trycksaker eller affärshandlingar, skall från och med den 1 oktober 1922 utgöra 1 kilogram.

Stockholm den 8 maj 1922.

På bevillningsutskottets vägnar:

ERIK RÖING.

Närvarande: herrar Röing, friherre Fleming, Antonsson, Rosén, Björnsson, Boman, Rune, Jönsson i Boa, Månsson i Hagaström, Lithander, Sköld, Johansson i Kälkebo, Olsson i Ramsta, Alexis Björkman, Carlsson i Ystad, Isak Svensson, Ericsson i Obergå, Bengtsson i Kullen, Björklund och Granath.

Reservation

av herrar *Sköld, Alexis Björkman, Björklund* och *Granath*, vilka ansett, att utskottets yttrande borde haft följande lydelse:

Ett nedsättande av riksportot efter Kungl. Maj:ts förslag torde vara av föga betydelse för ett upphjälpande av näringslivet. Däremot är det ovisst, huruvida postverkets stat för år 1923 med så sänkta porton skulle kunna komma att gå ihop. Vidare synes det tvivelaktigt, om statsverket i nuvarande brydsamma statsfinansiella läge utan olägenhet kan undvara de omkring 10 miljoner kronor i minskade inkomster, som ett bifall till Kungl. Maj:ts proposition skulle innebära. Utan tvivel skulle däremot ett återinförande av lokalportot rent lokalt ha en större betydelse för näringslivet, varför ett bifall till den av herr Nylander avgivna motionen II: 79 tillstyrkes. Detta så mycket mera, som de statsfinansiella konsekvenserna av denna åtgärd äro av mera begränsad omfattning.

Under återopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen måtte,

A) med avslag å Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 143, med anledning av motionen II: 274 av herr Lorichs samt med bifall till motionen II: 79 av herr Nylander besluta

1) att de av riksdagen för tiden till 1922 års utgång beslutade postavgifterna skola äga fortsatt tillämpning till och med den 31 december 1923, dock att för tiden från och med den 1 oktober 1922 till och med den 31 december 1923 skall gälla,

att befodringsavgifterna för lokalbrev skola utgå med följande belopp:

om brevets vikt icke överstiger 20 gram	10 öre
» vikten överstiger 20 men icke 125 gram		20 »
» » » 125 » » 250 »		30 »
» » » 250 » » 500 »		40 » ;

och att lägsta avgiften för korsband, innehållande affärshandlingar, skall för lokalförsändelse utgöra 10 öre;

varjämte skall iakttagas, att de förhöjda avgifterna för postabonnemang å tidning icke skola tillämpas beträffande sådana abonnemang för år 1924, som verkställas under år 1923;

2) att högsta medgivna vikten för korsband, innehållande varuprov, skall från och med den 1 oktober 1922 utgöra 500 gram; samt

B) i anledning av motionen II: 269 av herr Nylander besluta,

att högsta medgivna vikten för korsband, innehållande trycksaker eller affärshandlingar, skall från och med den 1 oktober 1922 utgöra 1 kilogram.

Bilaga.**P. M.**

I den inrikes svenska posttjänsten utgjorde före den 1 juli 1919 högsta medgivna vikten för korsband, innehållande trycksaker eller affärshandlingar, 2 kg. Nu gällande maximivikt för nämnda försändelseslag, 500 gram, är bestämd genom Kungl. kungörelsen den 30 maj 1919. Samtidigt vidtogs en omreglering av korsbandsportot, genom vilken avgiften i de flesta viktgrupperna avsevärt nedsattes. Genom nämnda Kungl. kungörelse ökades maximivikten för brev från 250 till 500 gram, och det ansågs lämpligt, att — såsom fallet var i Danmark och Norge — samma maximivikt som för brev fastställdes för korsband i allmänhet. Denna maximivikt var då i Danmark 250 gram och i Norge 500 gram, men höjdes sedermera i förstnämnda land till 500 gram, varigenom således i detta hänseende rådde likhet i samtliga de tre skandinaviska länderna.

Det viktigaste skälet för nedsättning i Sverige av maximivikten för korsband (med undantag av varuprov) var emellertid angelägenheten av att, särskilt efter höjning av maximivikten för brev, i största möjliga mån inskränka den post, som befordrades med brevposthastighet. Särskilt i de postkupéer, som framföras i snälltågen, är nämligen utrymmet ofta mycket begränsat. Härtill kommer, att, enär vid höjningen av maximivikten för brev, vissa försändelser, som förut befordrats såsom paket, antoges komma att överföras till brevposten, det ansågs angeläget att genom minskning av maximivikten för korsband i någon mån begränsa den post, som utdelades genom brevbärare.

Om, såsom nu ifrågasatts, maximivikten för korsband, innehållande trycksaker, höjes (och maximivikten för dylika korsband och sådana korsband, som innehålla affärshandlingar, har alltid ansetts böra vara densamma), lära de korsbandsförsändelser, som därigenom skulle tillföras postverket, i allmänhet icke vara av den beskaffenhet, att deras befordran med brevposthastighet kan anses påkallad. Beträffande de s. k. masskorsbanden finnes föreskrivet, att med deras *avsändande från inlämningspostanstalten* kan, om och i den mån sådant med hänsyn till den övriga postens behandling finnes nödigt, uppskjutas, ävensom att *utdelning å adresspostanstalterna* av masskorsband i allmänhet icke verkställas å sön- eller helgdag och även i övrigt kan uppskjutas, i den mån sådant med hänsyn till den övriga postens behandling finnes nödigt. Därest för korsband över 500 grams vikt bleve i fråga om befordringshastighet och utdelning meddelade ungefärligen enahanda bestämmelser, som de nu för masskorsband gällande, torde några olägenheter icke vara att befara av den ifrågasatta höjningen av maximivikten för vissa korsband, under förutsättning att maximivikten ej sättes högre än till 1 kg. I Danmark är ifrågavarande maximivikt nyligen höjd till 1 kg., men försändelse, som i vikt överstiger 250 gram, befordras i Danmark icke med brevposthastighet med mindre än särskild, hög tilläggsavgift erlägges. I den inrikes tyska posttjänsten är också maximivikten för sådant korsband, varom här är fråga, bestämd till 1 kg. Att här i Sverige sätta ifrågavarande viktmaximum högre än till 1 kg. läser icke böra ifrågakomma, och enligt vad generalpoststyrelsen inhämtat torde de affärsmän, som äro intresserade av nu föreliggande fråga, i allmänhet bliva rätt väl betjänta av en höjning till 1 kg.

Vidtages en dylik höjning (d. v. s. beträffande såväl trycksaker som affärshandlingar), kommer givetvis en del försändelser, som nu befordras mot paketporto, att vinna befordran mot korsbandsavgift, och således en inkomstminskning för postverket att inträda. Generalpoststyrelsen saknar uppgift angående antalet korsband, som, om maximivikten höjes till 1 kg., kunna antagas komma att överföras från paketposten till korsbandsbefordran, men med ledning av vissa uppgifter, som på sin tid införskaffades i samband med sänkningen av maximivikten för korsband, torde man kunna antaga, att oförmälda inkomstminskning kommer att stanna vid 40 å 50 tusen kronor för år.

Stockholm, Kungl. Generalpoststyrelsens III byrå, den 21 april 1922.

Ernst Grape.